

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата наук з державного управління, доцента
Козак Іванни Ігорівни
на дисертацію ПАВЛІВ ОКСАНИ ВОЛОДИМИРІВНИ
«УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН
В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Ступінь актуальності обраної теми дослідження.

Дисертація Павлів Оксани Володимирівни присвячена актуальній темі удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин в контексті розвитку територіальних громад. Реформування місцевого самоврядування в Україні, що розгортається в рамках процесу децентралізації, передбачає істотну зміну підходів до управління земельними ресурсами. Наявність численних проблем, пов'язаних із недосконалістю механізмів розпорядження землею, недостатнім рівнем прозорості, низькою якістю планування використання земель та відсутністю ефективного контролю, вимагає переосмислення існуючих підходів та розробки нових моделей управління, орієнтованих на сталий розвиток громад, що актуалізує наукове обґрунтування удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин, спрямованих на забезпечення прозорого, ефективного та відповідального використання земельних ресурсів як основи соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Дисертація Павлів Оксани Володимирівни вирішує важливе актуальне завдання, що полягає в обґрунтуванні та розробці напрямків удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації Павлів Оксани Володимирівни, є добре обґрунтованими завдяки використанню широкого спектру методів дослідження та аналізу великої кількості літературних джерел. Змістове наповнення положень наукової новизни включає кілька ключових аспектів, які забезпечують високий рівень обґрунтованості та практичної значущості отриманих результатів. Зокрема застосування системного підходу дозволило розглянути публічне управління у сфері земельних відносин як взаємопов'язані інституції різного рівня, які забезпечують економічну ефективність, публічний інтерес та сталий розвиток за використання земель; використання інституційного підходу дозволило виділити інститути, які задіяні у регулюванні земельних відносин; у результаті історичного методу узагальнено реалізацію земельної реформи та процесів децентралізації; використання порівняльного методу дозволило вивчити досвід європейських країн та обґрунтувати можливість його імплементації для

українських реалій; застосування методу моделювання дало можливість запропонувати напрямки удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин у контексті розвитку територіальних громад.

У висновках узагальнюються отримані результати проведеного дослідження. Наводяться основні висновки щодо теоретичних та методико-прикладних аспектів вдосконалення публічного управління у сфері земельних відносин в Україні.

Отже, дисертація Павлів Оксани Володимирівни є ґрунтовним науковим дослідженням, що забезпечує високу наукову обґрунтованість отриманих результатів та пропонує комплексні рекомендації для вдосконалення публічного управління у сфері земельних відносин в контексті розвитку територіальних громад.

Структура і зміст основних положень дисертації.

Дисертація Павлів Оксани Володимирівни складається з трьох розділів, кожен з яких логічно пов'язаний з попереднім і розкриває різні аспекти досліджуваної проблематики. Така структура дозволяє всебічно розглянути тему дослідження та забезпечити комплексний підхід до аналізу публічного управління у сфері земельних відносин в Україні.

У першому розділі дисертації розглянуто теоретико-правові засади публічного управління у сфері земельних відносин. Основні положення цього розділу включають дослідження понятійного апарату та визначення предмету публічного управління у сфері земельних відносин. Систематизовано інституційні та функціональні засади публічного управління у сфері земельних відносин, обґрунтовано об'єкти, суб'єктів, мету та завдання, принципи та інструменти публічного управління у сфері земельних відносин, що дозволило сформулювати концептуальну модель публічного управління земельними відносинами. У складі публічного управління земельними відносинами автором виділено нормативно-правовий, організаційний та контрольно-дозвільний механізми. Крім того, у складі публічного управління земельними відносинами в Україні виділено науково-економічний, освітній та організаційний блоки. Узагальнено нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері земельних відносин в Україні, зроблено висновок про те, що земельне законодавство України є динамічним і постійно оновлюється відповідно до вимог часу, викликів сталого розвитку та євроінтеграційних процесів.

Другий розділ дисертації присвячений аналізу процесів реалізації публічного управління у сфері земельних відносин в контексті розвитку територіальних громад в Україні. Основні положення цього розділу включають аналіз процесів реформування земельних відносин в Україні із початку проголошення незалежності нашої держави, наведення динаміки показників до початку воєнного періоду та структурних змін. Проаналізовано тенденції реформи децентралізації влади та формування територіальних громад, а також зміну їх повноважень у сфері земельних відносин, узагальнено тенденції передачі сільськогосподарських земель у комунальну власність територіальних громад у регіонах України. Виділено проблеми реалізації публічного управління у сфері земельних відносин в умовах реформування місцевого самоврядування.

Третій розділ дисертації присвячений напрямам удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин в контексті розвитку територіальних громад. Основні положення цього розділу включають пропозиції щодо адаптації європейського досвіду до українських умов, де сформовано основні заходи адміністративного та економічного впливу, які варто запровадити в Україні, враховуючи досвід розвинених країн. Обґрунтовано ризики та перспективи розвитку земельних відносин в Україні. Запропоновано рекомендації з удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин у контексті розвитку територіальних громад. Розроблена Концепція удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин включає мету, етапи розвитку механізмів публічного управління у сфері земельних відносин, а також основні (нормативно-правовий, організаційний та фінансово-економічний) напрями удосконалення.

Таким чином, структура і зміст дисертації Павлів Оксани Володимирівни забезпечує всебічний аналіз проблематики вдосконалення публічного управління у сфері земельних відносин в контексті розвитку територіальних громад.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів дисертації Павлів Оксани Володимирівни забезпечуються використанням широкого спектру методів дослідження, аналізом великої кількості джерел та розробкою нових теоретичних і практичних підходів до удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин. Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується наступними факторами: методологічна основа, що включає використання системного підходу, інституційний аналіз, історичний та порівняльний методи, статистичний аналіз та метод моделювання, що дозволило забезпечити комплексний підхід до дослідження та високу наукову обґрунтованість отриманих результатів; емпірична база, що включає аналіз великої кількості джерел, таких як наукова література, офіційні повідомлення та звіти органів публічної влади, нормативно-правова база на різних рівнях – від міжнародного до національного, що забезпечує емпіричну обґрунтованість дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні та розробці напрямків удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин України.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих наукових працях.

Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, відображено у 10 публікаціях, з яких: 4 – у періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань, затверджених Міністерством освіти і науки України (категорія «Б»), та 6 – у збірниках тез доповідей за результатами участі у науково-практичних заходах.

Кількість, обсяг і зміст друкованих праць відповідають вимогам п. 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи

про присудження ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44.

Практичне значення роботи і впровадження одержаних результатів дисертаційного дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дисертації Павлів Оксани Володимирівни полягає в розробленні теоретико-методологічних та практико-прикладних положень, які оформлені у конкретні пропозиції, що можуть бути практично реалізовані чи покладені у основу подальшого удосконалення процесів публічного управління у сфері земельних відносин. Розроблені теоретико-практичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані: у дослідженнях, програмах та проектах органів публічної влади, у науково-дослідних інститутах, навчальних закладах та структурах підвищення кваліфікації з питань публічного управління земельними відносинами в Україні. Узагальнені теоретичні положення та напрацьовані практичні рекомендації можуть становити оптимізаційну основу для реалізації раціонального інструментарію в публічному управлінні земельними відносинами у контексті розвитку територіальних громад. Окремі положення дисертаційного дослідження використано у діяльності Головного управління Держгеокадастру у Львівській області (довідка № 31-13-0.90-2837/2-25 від 05.06.2025); Підберезицівської сільської ради Львівського району Львівської області (довідка № 510 від 04.06.2025); у навчальному процесі Львівського державного університету внутрішніх справ (акт від 05.06.2025).

Дисертація Павлів Оксани Володимирівни має значну практичну цінність, оскільки її результати можуть бути використані для вдосконалення публічного управління у сфері земельних відносин, що сприятиме підвищенню ефективності публічного управління, дозволить створити більш справедливу, прозору й довготривалу ефективну модель публічного управління земельними ресурсами, яка б відповідала інтересам громад, держави та громадян у післявоєнний період відбудови.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дисертаційної роботи безпосередньо відповідає науковій діяльності кафедри публічного врядування Навчально-наукового інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка». Зокрема, в межах науково-дослідної роботи кафедри на тему: «Наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад і територій в умовах національних викликів та повоєнного відновлення України» (державний реєстраційний номер 0124U000016) було обґрунтовано рекомендації щодо удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин з урахуванням інтересів територіальних громад (акт про використання результатів дисертаційної роботи від 30.05.2025)

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Попри значущість та глибину дослідження, існують певні аспекти, які можуть бути предметом дискусій та потребують додаткового аналізу:

1. У першому питанні першого розділу «Концептуалізація землі та земельних відносин у наукових дослідженнях» авторка узагальнює трактування у вітчизняному законодавстві та науковій літературі понять «земля», «земельна ділянка», «земельні відносини» та робить висновки щодо їх змісту, проте у питанні 1.2. «Інституційні та функціональні засади публічного управління у сфері земельних відносин» знову повертається до трактування «сфери земельних відносин» та наводить його розуміння у даному дисертаційному дослідженні, що на нашу думку, не є логічно.

2. У дисертаційній роботі запропоновано концептуальну модель публічного управління земельними відносинами, яка графічно відображена на рис. 1.1. Концептуальна модель публічного управління земельними відносинами у інтерпретації Павлів О. В. передбачає мету, принципи, інструменти та напрями публічного управління земельними відносинами. На нашу думку, концептуальна модель публічного управління земельними відносинами мала б продемонструвати узагальнене уявлення про систему публічного управління земельними відносинами: суб'єкти управління (державні органи, органи місцевого самоврядування, громадські організації, землекористувачі тощо), об'єкти управління (земельні ділянки різного цільового призначення, кадастрові дані тощо) та механізми їх взаємодії (правові, організаційні, економічні, адміністративні тощо). Таким чином рис. 1.1. можливо назвати «Зміст публічного управління земельними відносинами». Відзначимо, що об'єкти та суб'єкти публічного управління земельними відносинами охарактеризовано та подано їх класифікацію.

3. Публічне управління земельними відносинами дисертантка трактує як «комплекс цілей, завдань, пріоритетних напрямів розвитку та програм, розроблених та реалізованих публічними органами влади разом з інститутами громадянського суспільства» (С. 35). Та наше переконання, таке розуміння публічного управління земельними відносинами є надто спрощеним і не відображає управлінських процесів органів публічної влади щодо використання, охорони та розпорядження земельними ресурсами в інтересах суспільства.

4. Доцільно конкретизувати назву таблиці 1.1. «Трактування даного поняття «публічне управління».

5. Для деяких таблиць (1.2, 1.3, 3.1) не вказані джерела, тому не зрозуміло чи це власні узагальнення автора, чи необхідне посилання на першоджерела.

6. На рисунках 2.3, 2.4, 2.5, 2.6 відображено нормативну грошову оцінку земель у регіонах України як лінійні діаграми, які варто використовувати для відображення зміни показників у динаміці. Для відображення відмінностей у грошовій оцінці земель у різних регіонах України наочніше б було використовувати стовпчикові діаграми.

Проте, наведені дискусійні положення, уточнення та рекомендації є несуттєвими та не впливають на наукову і практичну цінність дисертаційного дослідження.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам.

З огляду на актуальність і новизну одержаних результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Павлів Оксани Володимирівни «Удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин в контексті розвитку територіальних громад» є самостійною завершеною працею, яка містить нові для теорії і практики наукові здобутки.

Дисертаційна робота є актуальною та має значну наукову і практичну цінність. Вона сприяє поглибленню розуміння публічного управління у сфері земельних відносин та надає практичні рекомендації щодо його удосконалення. Робота демонструє високий рівень досліджень та наукової новизни, що підтверджується розробкою нових теоретичних положень та методико-прикладних рекомендацій.

Обсяг та оформлення дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам, а результати дослідження, які містяться в роботі, раніше не були захищені в інших наукових працях. Це підтверджує самостійність та оригінальність проведеного дослідження, а також його відповідність вимогам до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація на тему: «Удосконалення публічного управління у сфері земельних відносин в контексті розвитку територіальних громад» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44), а її автор – Павлів Оксана Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент,

доцент кафедри регіонального та місцевого розвитку НН ІАДУ

Національного університету

«Львівська політехніка»,

к. держ. упр., доцент

Іванна КОЗАК

Підпис кандидата наук з державного управління, доцента Івanni Козак засвідчую

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ